

SIIPIRIKKO 3/89

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Puheenjohtaja: Juha Miettinen Patotie 5 D 4 80160 Joensuu puh 821133

Varapuheenjohtaja: Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu puh 35849

Sihteeri: Rauno Nivanaho Siihtalantie 21 B 2 80150 Joensuu puh 123440

Rahastonhoitaja: Olli Virmajoki 82180 Huhtilampi puh koti 79418 työ 201337

Muut hallituksen jäsenet: Mikko Hiltunen Sirni 82220 Niittyalahti puh 871458, Kimmo Koskela Liksenvaara 80260 Joensuu puh 33397, Jukka Matero Kaislakatu 10 B 15 80130 Joensuu, Rauni Piironen Suvikatu 11 80200 Joensuu puh 32328

Lehden toimituskunta: Harri Kontkanen (vastaava toimittaja), Juhani Hyttinen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1989 on 45 mk (opiskelijat, alle 25 v. 33 mk, perhejäsenmaksu 10 mk). Siipirikon tilausmaksu v. 1989 45 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk (juhlanumero 15 mk), vuosikerrat 1982- 5 mk + postituskulut. Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu.

Kansi Tundrahamhi (Valokuvannut Arja Lavinto)

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Syysmuutto 1988 Pohjois-Karjalassa: Markko Ojala, Harri Kontkanen Markku Halonen ja Jouni Pursiainen	67
Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1985-88: Jouko Tiussa	84
PKLTY:n toimintasuunnitelma ja talousarvio vuodelle 1990	93
Aarniometsäkartoitus	96

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

SYYSMUUTTO 1988 POHJOIS-KARJALASSA

Lomakkeiden palautusaktiivisuus oli normaalia niukempi ja niinpä kat-sauksesta tuli väkisinikin niukanlainen. Päämuutosta yhteenvedon laati Harri Kontkanen ja Markko Ojala, podoista, isoista linnuista ja arkti-kasta yhteenvedon tekaisi Markku Halonen ja syksyn vaelluslinnuista Jouni Pursiainen. Ja lista aktiivisista lomakkeiden täyttäjistä ja havainnoijista, sekä käytetyistä lyhenteistä. Lieksasta havainnot ko-kosi Markko Ojala ja Esko Lappi, Juuasta Hannu Lehtoranta. KIITOKSET!

Havainnoijat: Tapio Aalto = TA, Hannu Eskonen = HE, Henna ja Jari Ha-lonen, Markku Halonen = MH, Heikki Holmström = HH, Petri Hottola = PH, Outi Isokääntä = OI, Vesa Jouhki = VJ, Matti Kapanen = MK, Harri Kont-kanen = HK, Kari Koskela = KK, Esa Laaninen = ELaa, Esko Lappi = EL, Aila ja Hannu Lehtoranta = AL, HL, Juha Miettinen = JM, Markko Ojala = MO, Ari Parviainen = AP, Matti ja Hannu Piironen, Jouni Pursiainen = JP, Heikki Pönkkä = HP, Risto Sulkava, Ari Tanskanen, Erwqin Tuppu-rainen = ET, Juha Valonen = JV, Pentti Zetterberg = PZ.

Lyhenteet: m = muuttava, esim. 456(9a) = 456 muuttavaa yhdeksässä parvessa, p = paikallinen, Å = laulava

Myöhäisimmät havaintopäivämäärät lajeittain:

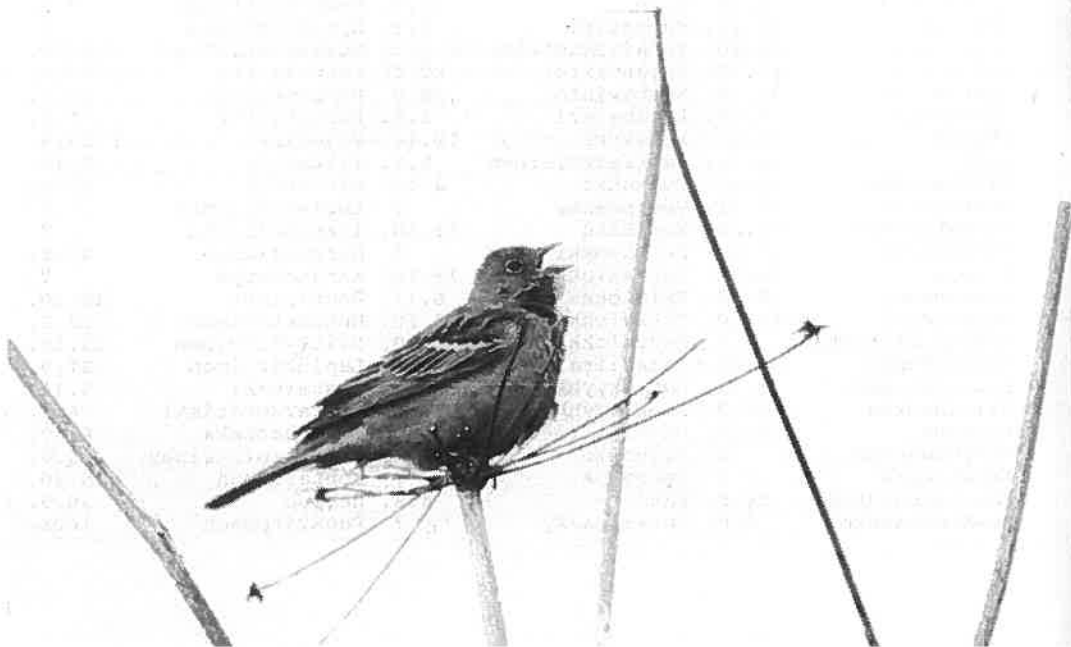
Kuikka	6.11. Karikukko	? Leppälintu	6.10.
Kaakkuri	6.11. Taivaanvuohi	16.10. Satakieli	?
Silkkiuikku	13.11. Jänkäkurppa	? Sinirinta	25.9.
Härkälintu	14.10. Lehtokurppa	8.10. Punarinta	19.10.
Mustakurkku-uikku	? Isokuovi	5.9. Pensassirkkalintu	24.5.
Heinäsaorsa	25.11. Pikkukuovi	18.8. Viitasirkkalintu	?
Tavi	15.10. Punakuiri	17.8. Luhtakerttunen	18.8.
Heinätaavi	13.8. Metsäviklo	? Viitakerttunen	16.8.
Jouhisorsa	15.10. Liro	11.9. Ruokokerttunen	9.9.
Haapana	19.11. Rantasipi	3.9. Rytikerttunen	?
Lapasorsa	12.10. Punajalkaviklo	? Mustapääkerttu	22.9.
Lapasotka	20.11. Valkoviklo	22.8. Lehtokerttu	9.9.
Tukkasotka	24.10. Mustaviklo	28.8. Pensaskerttu	16.9.
Punasotka	9.10. Lapinsirri	1.9. Hernekerttu	9.9.
Telkkä	25.11. Suosirri	10.10. Pajulintu	29.9.
Alli	19.11. Jänkäsirriäinen	5.9. Tiltaltti	5.10.
Pilkksiipi	19.11. Suokukko	8.10. Sirittäjä	25.8.
Mustalintu	27.11. Vesipääsky	? Lapinuunilintu	?
Tukkakoskelo	12.10. Merikihu	11.10. Idänuunilintu	?
Isokoskelo	19.11. Selkälökki	? Harmaasieppo	11.9.
Uivelo	30.11. Harmaalökki	19.11. Kirjosieppo	?
Metsähanhi	16.10. Kalalökki	6.11. Rautiainen	16.10.
Sepelhanhi	14.10. Pikkulökki	8.10. Metsäkirvinen	18.9.
Valkoposkihanhi	? Naurulökki	26.10. Niittykirvinen	13.10.
Tundrahamhi	22.10. Kalatiira	20.8. Lapinkirvinen	27.9.
Laulujoutsen	2.11. Uuttukyyhky	13.10. Västäräkki	1.11.
Hiirihaukka	14.9. Sepelkyyhky	5.10. Keltavästäräkki	4.9.
Piekana	19.10. Sarvipöllö	19.10. Lapinharakka	8.10.
Varpushaukka	? Suopöllö	? Pikkulepinkäinen	5.9.
Kanahaukka	? Kehräjä	? Kottarainen	15.10.
Mehiläishaukka	29.8. Käki	4.8. Hempo	30.9.
Ruskosuhaukka	6.9. Tervapääsky	? Punavarvunen	16.8.

Sinisuhaukka	24.9.	Käenpiika	17.8.	Peippo	?
Kalasaäski	30.9.	Kiuru	14.10.	Järripeippo	4.11.
Nuolihaukka	13.9.	Haarapääsky	25.9.	Pohjansirkku	11.9.
Tuulihaukka	11.10.	Räystäspääsky	18.9.	Peltosirkku	15.9.
Ampuhaukka	?	Törmäpääsky	?	Pajusirkku	14.10.
Kurki	1.10.	Kuhankeittäjä	?	Kultasirkku	?
Luhtahuitti	?	Mustavaris	?	Lapinsirkku	?
Ruisrääkkä	?	Peukaloinen	14.10.	Pulmunen	6.11.
Nokikana	13.9.	Kulorastas	6.10.	Vihervarpunen	?
Meriharakka	?	Räkättirastas	8.11.	Tikli	?
Töyhtöhyyppä	?	Laulurastas	13.10.	Kultarinta	?
Tylli	24.9.	Punakylkirastas	23.10.		
Pikkutylli	?	Mustarastas	29.10.		
Tundrakurmitsa	1.10.	Kivitasku	1.10.		
Kapustarinta	25.9.	Pensastasku	?		
Merimetso	6.11.	Pikkusirri	12.9.	Isosirri	14.8.
Pikkujoutsen	19.10.	Kuovisirri	24.9.	Pulmussirri	9.9.
Stercor. sp	30.10.				

Muuton pääpiirteet

Muutolta idänuunilintuja blokattiin 12.7. ja 21.7. Kon Selkiellä, missä koiras lirutteli sapsukoinnin ohessa. Näitä idän ihmeitä kuultiin muuallakin, mutta havaintojen ilmoittaminen unohtui. Tringojen muuttopuuhat käynnistyivät kesä-heinäkuun vaihteessa, ja 30.7. li-roja steppaali jo 70p Joe Repokallion kaatopaikan ...-altailla yhdessä 400p kottaraisen ja 500p harmaalokin kanssa (HK). 11.8. kävi ryhmä "hyvät, pahat ja rumat" iltaretkellä Vär Sääperillä, tuloksena 100p suokukkoa, 60p liroa ja rantaniityltä kompatut 60 taivaanvuolta !!

Peltosirkku häipyy muiden hyönteissyöjien tapaan jo elokuussa (Valok. Hannu Eskonen)

(HK,MK,AP,JV). 13.8. Rää Vuoniemessä kuitattiin 100m Phylloscopusta, 22m haarapääskyä ja 77m räystäspääskyä (AP,HK). 14.8. Out Sysmäjärven rannassa pönöttäneiden sällien nenän edessä pyöri 1000p HDR-pääskyä (PH,HK,AP). Samaiset karvanaamat hätistelivät pian Lip Heponiemen rantaniityltä 100 taivaanvuolta lentoon !!!, lienee uusi PK:n ennätys. Tämän hyvän kahlaajapäivän (14.8.) jälkeen taivaanvuohet ja muutkin kahlaajat vähenivät nopeaan tahtiin. 28.8. kuitenkin vielä 80p suokukkoa Vär Sääperillä (AP,HK).

Sitruunavästäräkkiprojektin yhteydessä määritettiin 30.8. Joe Repokallion kaatopaikalla 100p västäräkkiä (HK). 1.9. Lip Viinijärven peltojen pintakerroksia tutki 250p kottaraista ja 250p kalalokkia (HK,PH). 3.9. Kit Puhoksessa puolestaan 100p kottaraista ja 20p hemppoa (AP,HK). 24.9. Käytiin ihmettelemässä Vär Sääperillä, tuloksena 12p kapustarintaa, 3p uiveloa, 4p kivitaskua ja 3p lapinharakkaa (HK ym). 7.10. oltiin yllättäin Rää Vuoniemessä ja paikan ohi kiisi 14m niittykirvistä, sekä 5m kulorastasta (AP,JP,JV,HK). 13.10. aamuvahaisella ilahdutti kummasti havainnoijiaan Joe Rantakylässä muuttaneet kaksi jo melko harvinaiseksi käynnyttä uuttukyyhkystä (AP,HK).

PEDOT SYKSYLLÄ 1988

Syksyn 1988 petolintumuutossa ei palautettujen havaintoja silmäillen ole juurikaan kehumista (normaali tilanne). Vaikka petoja ilmeisesti muuttelikin runsaasti, saattoivat havainnoijilta jäädä havainnot teke-mättä/lähettämättä. Lomakkeita näet tippui vain surkeaakin surkeammin eli kuusi kappaletta. Kunniamaininnan tästä suorituskyvyn rajoilla tapahtuvasta syksyn petomuuton kertauksesta ansaitsevat jo liiankin tutuiksi käyneet nimilyhenteet: HK,JP, MO,EL,HH,OI,MH ja AP. Lomakkeettomana haamujenginä muiden lomakkeilla häärailivät JV,PZ,ELaa, ja HE. Eli revitänpä siitä sitten tärkeimmät...

Syksyn ensimmäisen pedon titteli myönnettiin 26.7. Rää Haapasalmen yli muutolla voihkineelle mehiläishaukalle. Seuraavaa kunnon petopäivää saatiinkin sitten odottaa kuukauden päivät. Jo 27.8. iltapäivällä oli ilmassa suuren petojuhlan tuntua, sillä Lieksassa väännettiin kolme mehiläis- ja neljä varpushaukkaa sekä kuusi Buteoa (MO). Seuraava päivä alkoi endeemisesti... Loppujen lopuksi ja ynnäilyjen ynniksi päivästä muodostuikin syksyn "rajuin" petopäivä. Ainoa ahkerille tapittajille antautunut paikka oli Vär Sääperi, jossa nähtiinkin laaja repertuaari haukkalintuja. Yhteensä petoja kirjattiin 48, joista 33 hiirihaukkaa, 5 sinisuhaukkaa ja vain kaksi mehiläishaukkaa (HK,AP).

Pienempiä muuttoja tapahtui tämän jälkeen useita. 8.9. nähtiin Joe Rantakylässä nuijauksia lukuunottamatta 10 hiirihaukkaa ja 6 Buteoa (HK,ELaa). Myös piekanat, Lapin luuhkat, alkoivat ilmestyä mukaan kuvioihin. 13.9. niitä nokitettiin Joe Höytiäisen kanavalla seitsemän (HK,ELaa). Ilmojen viiletessä muuttokin lievästi piristyi. 16.9. ahkeran päänpyörittelyn tuloksena summattin Pyh Mulon pallilta 50m piekanaa (AP) ja seuraavanakin päivänä 6m (monet). 18.9. muutti Rää Haapasalmassa iltapäivällä suoritettuna hajanaisen stajin ansiosta 12 piekanaa, yksi hiiru ja 10 Buteoa (MH). Jonkinmoista liikehdintää todettiin lokakuussakin: 11.10. 3m ja 16.10. 4m pietsua Rää Vuoniemessä (monet). Näillä näkymin voi siis todeta piekanamuuton huipun olleen heti syyskuun puolenvälin jälkeen.

Naurulokit jättävät meidät varhain loppukesällä (Valok. Hannu Eskonen)
Kalalokit puolestaan viivyttelevät marraskuulle asti (Valok. Hannu Eskonen)

Vaikkei muissa petohavainnoissa ole juurikaan löyhkäämistä, mainittakoon silti 6.9. Kit Päättyellä hyrräilleet 6 Falcoa (MH) ja 16.10. Rää Vuoniemessä loittonevasti lentänyt muutto-/tunturihaukka suuntaan lounas (HK,AP,MH,HE). Viimeisimmistä petohavainnoista poimittakoon vielä 1.10. Pyh Hammaslahdesa viuhtonut tuulihaukka (AP).

ISOT LINNUT SYKSYLLÄ 1988

Havaintojen lähettämisen taso oli tutusti alakantissaan. Vain seitsemälle lomakkeelle oli tihrustettu jotain koukeroita liittyen syksyn 1988 isojen lintujen muuttoon. Lomakkeen palauttaneiden havainnoijien puotoslista on seuraava: AP,MH,HK,JP,JM,HL sekä MO,EL ja ET. Määrittysten varmistajina toimivat HP,KK,PH,MK,ELaa,JV,TA ja PZ.

Syksyn tunnetusti ensimmäisenä muuttonsa aloittavat isot linnut, KURJET eivät pettäneet havainnoijiaan. Elokuun hajahavaintojen joukosta erottui 28.8. Vär Niiralan pelloilla lymyilleet 29 pitkäkaulaa (AP,HK). Syyskuun alun suurimmat parvet viuhtoivat muutolla, 9.9. Vär Sääperillä 50m (AP,HK) sekä 11.9. Kit Kytänniemessä 29m (MH). Lie Lamminkylässä puolestaan tepasteli 4.9. 85 kurkea (MO) ja 16.9. Pol Viklinrimmen suolle kokoontui karkeloihin peräti 478 kurkea - syksyn eittämättä suurin paikalliskeräntymä (HL).

Lokakuun alussa todettiin tyypillinen ja myös tavanomaisen voimakas loppuryntäys. Rää Vuoniemen ohi purjehti 1.10. klo 9.15-10.35 yhteensä 183 ripakinttua viidessä parvessa (AP,HK,JP,MK). Siihenkään eivät kurkelot vielä loppuneet: 12.10. samasta paikasta revittiin 96 muuttokurkea klo 7.42 (AP).

HANHET läksivät vyörymään heti syyskuun saavutettua puolivälinsä. Ensimmäinen päivä jolloin päästiin kunnolla hanhien makuun oli 13.9., tällöin ynnättiin Joe Höytiäisen kanavalla 277 hanhea, joista puolet määritettiin metsäsellaisiksi (HK,ELaa). Viikkoa myöhemmin, 19.9. sattui Kit Päättyellä puolen tunnin pituinen hanhiryntäys illansuussa: 720 Anseria seitsemässä parvessa paineli pakkasia pakohon (MH). Syksyn yksi parhaista lomakkeilta löytyneistä hanhipäivistä oli 21.9., jolloin Joe + Kon Selkin alueella revittiin iltapäivällä 1090 hanhea (70 sepelhanhea ja 220 metsäläistä määritettiin) (HK). Sepelhanhilla lienee ollut myös osuutta asiaan, sillä Joe Karsikon ohitti 150:n seplun parvi (JP).

Sepelhanhet jatkoivat tappavan tasaista vyörymistään. 7.10. Rää Vuoniemessä tikistettiin 166/6a seplua (HK,AP,JP,JV). 12.10. samassa paikassa seisominen tuotti 2 seplua, 155 Anseria ja 360 A/B:taa aikavälillä 6.30-8.00 (JP). Jatkoa seurasi heti tunnin ajomatkan kuluttua Värtsilässä, jossa muutti 640/5a A/B:taa (JP). Samaisena päivänä tökötettiin myös Joe Höytiäisen kanavalla, kivana tuloksena 218 seplua ja 248 A/B:taa (AP,JV). Seuraavanakin päivänä hanhia näkyi, vallitsihan tuolloin kuulakas korkeapaine. Pyh + Joe alueella nähtiin 300 Anseria sekä 80 sepelhanhea (HK,AP). Kit Päättyellä paineli 73 Anseria sekä syksyn ekat tundrahamhet, 6 kappaletta (MH). 14.10. oli jälleen hanhentapittajia Rää Vuoniemessä, tuloksena 153 seplua ja 104 Anseria (HK ym.). Kii Kekomäessä puolestaan havaittiin kaksi todennäköistä tundrahamhiparvea, 180+65 (JM). Seuraavana päivänä oli Lieksan vuoro revitellä, Pärnävaaralta laskettiin 150 hanhea ja myös 16.10.

paikalta töllättiin 400 muuttohanhea (MO). Edellämainittuina päivinä Vuoniemen ohitti 80 seplua ja 100 A/B:taa (AP,HK,MH,HE). Tundrahanhilla lienee ollut paljolti sulkansa pelissä lokakuun puolelle siirtymässä. Viimeinen havis edellämainitusta lajista tehtiin 22.10. Rää Vuoniemessä 5m osalta (AP,HK).

JOUTSENTEN muuttokarkeloita päästiin ihmettelemään suuremmissa mittakaavassa vasta lokakuun puolella. Syyskuun ainokainen joutsenparvi ohitti 13.9. Joe Rantakylän kolmen yksilön voimalla (AP,JV). Lievää muuttoa tavattiin lokaisen kuun alkupuoliskolla. 7.10. Rää Vuoniemessä revittiin 5+5 (Cyg cyg + sp) (AP,HK) ja seuraavana päivänä 20+2 (Cyg cyg + col) (AP,HK,PZ,PH). Pikkujoutsenit ei jääty 14.10., vaan kolmen joutsenen lisäksi paikan ohitti 10 pikkuisia (HK,TA,PH,PZ). 18.10. läksi Kit Päätyeen 35 paikallista joutsenta muutolle (MH) ja seuraavana päivänä tsiikattiin puolestaan Lie Kaupunginniemessä neljän pikku- ja yhden laulujoutsenen muuttoporukka (MO).

Joutsenten päämuuttopäivä oli nähtävästi 22.10., jolloin aamulla tikistettiin Vuoniemestä 7 lauluria ja Päivällä Vär Kukkovaaralta 81 lauluria ja 6 pikkujoutsenta (AP,HK,PZ,PH). Kuun lopulla, 28.10. laskettiin Polvijärvellä paikallisia joutsenpotteja, tuloksena Ruvalahdessa 9 ja Kirkkoniemessä 55 laulujoutsenta (HK,PH,TA). Viimeisenä havaintona mainittakoon 2.11. Lie Ruunaalla sinnitellyt laulujoutsen (K.Pesonen).

Joutsenia (Valok. Hannu Eskonen)

Isoihin lintuihin lukeutuvasta MERIMETSOSTA tehtiin 8 havaintoa. 29.8. kierteli Joe Linnunlahdella juv/subad lintu (HK). 5.9. 6 SE Juu Kirkonkylä (HL) ja samana päivänä 1p Juu Paalasmaa (U.Halonen/HL). 8.9. 1p Juu Harakkamäki (AL). 9.9. 1p Juu Paalasmaa (H.Kirjavainen/HL). Todella mielenkiintoinen tapa tavata merimetso on löytää se hengettömänä katiskasta, näin kävi lokakuun alussa Rää Siur-lahdessa. Tuolla mustalla möhkäleellä oli vielä venäläinen rengas jassaan! (KK). 6.11 muutti Eno Ahvenisella kuuden porukka (MO), sekä yksi havis on vielä Kes Piikkeensalmessa joskus marraskuussa murjotellut kaulanvenyttelijä (ilm. K.Martiskainen).

ARKTIKA SYKSYLLÄ 1988

GAVIAT (750!)

Gaviasyksy lähti räväkästi käyntiin jo 31.8., kun Lie Pokronlammella muutti puolipaikallinen Gavia sp. Jotakin tämentyylistä olikin ounas-teltavissa, sillä pari päivää aiemmin oli Vär Sääperin ylittänyt kaksi muuttokaakkuria (AP,HK). Hyvin hiljaisen gaviasyyskuun jälkeen päästiin kummastelemaan todella tasapaksua guikeloiden muuttoa. Ensimmäisenä lokakuuta Rää Vuoniemen ohitti 28+1+15 (Garc+ste+sp) (AP,HK). Pienen hyssyttelyn jälkeen muutto piristyi oleellisesti; 7.10. Vuoniemestä kahmittiin 322 Gaviaa (207+42+73) (HK,AP,JP,JV). Seuraavana päivänä puolestaan 26 kaakkuria (HK,AP,PZ,PH). Toiveissa elettiin edelleen 9.10., jolloin Gaviota ynnättiin endeemisesti (47+25+97) (turhan monet). Muutto alkoi yllättäin osoittaa laantumisen merkkejä. 11.10. muutti aamulla Vuoniemessä 15 Gaviaa ja päivän mittaan Vär Kukkovaaralla 147/5a Gaviaa (JP). Kuinkahan suurta muuttoa olisi näkynyt Pyhäselän rantamilta. Vielä 23.10. oli Vuoniemessä paikallisenä 3 kuikkaa, 4 kaakkuria ja 6 Gaviaa. 30.10. niemen ohitti vielä 6 Gaviaa. Hännänhuippuna kellui 6.11. Enon Ahvenisella ilmiselvä pullakaakkuri (AP,HK,PH). Eli siinäpä luiskahtivat Gavioiden massat huomaamatta sivu suun.

VESILINNUT

Arktisten vesseleiden muuttokarkelot alkoivat 27.8., kun Vuoniemessä palloili 55:n MUSTALINNUN porukka (AP,HK). Alkusyksystä muutteli nähtävästi paljonkin mustalintuja, till exempel 8.9. Ilo Suomujärvellä 47p ja kaksi parvea yömuutolla (AP,JV). Yön suojissa poistuivat siis mustalinnut. Kuitenkin jotain pientä pakollista muuttoa tapahtui muiden vesilintujen muuton yhteydessä. 6.10. Kon Puntarikoski 40m, sekä Rää Vuoniemessä useita saman sarjan muuttoa lokakuun puolenvälin molemmin puolin. Selvä huipentuma tapahtui Vuoniemessä 14.10., jolloin 203m (HK ym.).

ALLIT aloittivat toden teolla 25.9., tällöin Vuoniemen ohitti 110 allia (MH,KK). Vuoniemessä seisoskelu tuotti useita pikkumuuttoa, vaikka varsinaisena massapäivänä, (6.10.), ei tapahtuneelle löytynyt maakunnastamme todistajaa. Tuon legendaarisen päivän vilskettä voi vain kuvitella, sillä Etelä-Karjalan parhaista paikoista laskettiin 80000 allia kustakin. Illansuussa Kon Puntarikoskelle eksyneet las-kivat 4500 allia, mikä todistaa muuton olleen voimallista myös täällä. Jokatapauksessa allittelu jatkui: Vuoniemessä ynnättiin 7.10. 290, 8.10. 870, 9.10. 1460, 14.10. 203. Yhtäkkiä 15.10. sattui hieman voimakkaampi muuttoryntäys, klo 10-12 Vuoniemessä irroiteltiin 2550/40a allia (MH,KK,HP). Seuraava päivä valkeni tosi endeemisesti

Allit rynnistivät 6.10. (Valok. Hannu Eskonen)

aurinkoisen korkeapaineen vallitessa. Aamulla ei Vuoniemessä muut-
tanut vesseleitä nimeksikään, mutta muutto alkoikin vasta iltapäi-
vällä. Vär Sääperin patopenkalta saatiin seurata mahtavaa allimuuttoa
klo 13:sta aina hämäriin asti. Parvet lensivät keväiseen malliin kor-
kealla, vain päältä menneet parvet näkyivät paljain silmin. Summaksi
tuli 8700/49a vesilintua, käytännössä yksinomaan alleja (MH,HK,AP).
Tuokaan ryntäys ei vielä täysin tyhjentänyt allitantereita, vaan Vuo-
niemessä tikistettiin vielä 18.10. 200m ja 22.10. 1000m, 80p allia
(AP ym.). Jälkimmäisenä päivänä ynnättiin myös syksyn suurin pilkka-
siipisumma, 79m ja 16p (AP,HK,PZ,PH). Pilkkasiipien muutto jäi muilta
osin pelkkien rupulihavaintojen varaan.

LAPASOTKIEN syksystä muodostui kohtalainen. Rää Vuoniemessä todettiin
ohilentävinä 7.10. 10 (ekat), 8.10. 143, 9.10. 109, 14.10. 64 ja
15.10. 47 raskaan sarjan sotkaa. Tämän jälkeen muutto laimeni, kui-
tenkin hyvin talvisena päivänä, 24.10. oli Kit Kiteenjävellä paikal-
lisena 40 lapasotkaa. Viimeinen laso yhytettiin myöhään 20.11. Kon
Kuurnasta. Sotkien poistumista havisteli jo liiankin tutuksi käynyt
nimilyhennejengi (AP,HK,PH,MH,PZ,ym.).

KAHLAAJAT

MERIHARAKKA tuntuu olevan syksyllä tosi tiukassa, liekö pesimäalueilta
loppuneet osterit kesken. Nytkään ei nähty yhtään, vain tavallisia
harakoita. TYLLEJÄ sitävästoin tavattiin syksyn mittaan 87 yksilöä.
Eka löytyi 6.8. Lie Kaupunginniemenestä ja siitä lähtien paikalla oli
1-3 tylliä per laaki (MO). Suurin tyllikasa, 12 yksilöä, laskeutui
14.8. Out Vuonokseen lepäilemään (AP,HK,PH,VJ). Joe Linnunlahdella
väännettiin 6.9. vielä seitsemän tyllin parvi (AP,MK,VJ).

Loppukesän hehkeyden vielä vallitessa lähtevät vanhat kahlaajat
(Valok. Kari Koskela)

TUNDRAKURMITSOJA lenteli paljon, mutta vähän. Hyvänä kahlaajapäivänä 14.8. ohitti Lip Heponiemen 19 vanhaa tundrakurmitsaa sekä kuusi vanhaa ISOSIRRIÄ samassa parvessa (AP,HK,PH,VJ). Nuo isosirrit jäivät syksyn ainokaisiksi, mutta skvatteja nähtiin vielä lisää: 16.9. Joe Rantakylä 2m (HK), 1.10. Rää Vuoniemi 2m (AP,HK) ja 12.10. Joe Höytiäisen kanava 34 ilmeistä tundrakurmitsaa muutolla (AP,JV), sekä Vär Sääperillä yksi paikallinen tundrakurmitsa (JP).

KARIKUKOT ja PUNAJALKAVIKLOT onnistuivat välttämään kiikareiden näkökentät. MUSTAVIKLOJAKIN nähtiin vain 12, suurimmat "parvet": 22.7. Kit Päättye 3p, 11.8. Vär Sääperi 2p ja Lie Kaupunginniemi 3p (MO).

Sirrit sentään kykenivät pistämään parastaan. Eritoten PIKKUSIRREJÄ nähtiin kokolailla runsaasti. Eka pikkusirri pomppellehti 16.7. Joe Repokalliolla (AP,HK). Muutto oli vilkkaimmillaan elokuussa ja suurimmat parvet tavattiin hetimitä kuun puolenvälin jälkeen. Lie Kaupunginniemessä tepasteli 12.8. 8p, 18.8. 10p, 19.8. 18p, 21.8. 8p ja viimeinen havainto 12.9. (MO). 13.8. muutti Rää Vuoniemessä 20:n parvi ja seuraavana päivänä laskeutui Out Vuonokseen 8 pikkusirriä (AP,HK). Vuonoksen pikkusirreillä oli seuranaan em. tyllit, yksi suosirri sekä kaksi nuorta PULMUSSIRRIÄ (AP,HK,PH,VJ). Joensuun suurimmat pikkusirri kerääntymät löytyivät Repokallion kaatopaikalta, missä enimmillään 22.8. 7p, sekä Ukonlahdelta, missä enimmillään 7-8.8. 8p (AP,HK). 9.9. löytyi Juu Kuhnustasta 1 auton alle jäänyt pulmussirri !? (R.Heiskanen/HL).

Ensimmäinen LAPINSIRRI poukkoili 9.7. Out Vuonoksessa ja lajin näennäinen muutto tapahtui pääosin tasapaksusti elokuun aikana. Lie Kaupunginniemessä nähtiin eloisan kuun kuluessa 21 lapinsirriä (MO) ja suurin potti löytyi puolestaan 29.8. Joe Repokalliosta, 6p (HK).

SUOSIRRIENKÄÄN kuljeskelussa ei ollut kehumista, vain pakolliset rähmähavainnot tehtiin. Parhaina paloina 22.9. Lie Kaupunginniemessä 9p (MO), 1.10. Rää Vuoniemi 19m (AP,HK) sekä 6.10. Kon Puntarikoski 25m (AP+kaverit). Joe Höytiäisen kanavalla lepatti 22.8. mielenkiintoinen 22:n suo-/kuovisirrin parvi etelään (AP ym.). KUOVISIRREJÄ nähtiin seuraavasti: 24.8. Out Vuonos 4 muutolle lähtevää (HK,ELaa) ja 5.9. Lie Kaupunginniemi 1p (MO).

JÄNKÄSIRRIÄINEN nähtiin vain pari kertaa: 21.8. Out Vuonos 1p (HK,ELaa) ja 5.9. Lie Kaupunginniemi 1p (MO). Vaihtelun vuoksi heitettäköön tähän väliin syksyn ainoa, muttei suinkaan vähäpätöinen PUNAKUIRIHAVIS: 17.8. Kon Selkie 29m (HK). VESIPÄÄSKYJÄKIN päästiin ihallemaan niinkään vain kerran: 11.8. Vär Sääperi 3p (AP,HK,MK,JV).

KIHUT

Eli siinäpä ne, tai ainakin melkein. Ainoat havainnot: 25.9. Rää Vuoniemi 2 va m, 1 va kie MERIKIHUA (MH,KK), sekä 11.10. 1 va merikihu muutolla Vär Sääperillä (JP). 30.10. 1 juv kie Stercor. sp. Rää Vuoniemessä (AP,HK). Kihujen näkemiseksi olisi panostettava enemmän stajailuun heinä-elokuussa.

Havainnoitsijat: Kuusi lomakkeenlahettajaa (AP,JP,MH,HK,MO,JM), sekä niiltä löytyneet havainnoitsijat (ELaa,HP,KK,PZ,EL,JV,PH,MK,TA,HE,VJ).

VAELLUSLINNUT SYKSYLLÄ 1988

Jouni Pursiainen

Vaelluslintukatsaus nojautuu taas kerran paljolti Höylaksen rengastuksiin. Kokonaisuutena vaelluslintusyksy oli vaisu. Oikeastaan vain hömötiaiset vaelsivat tavallista runsaampina.

Hiiripöllö 13.11. ja 20.11. Ilo Hattuvaarassa 1 (HH,OI).

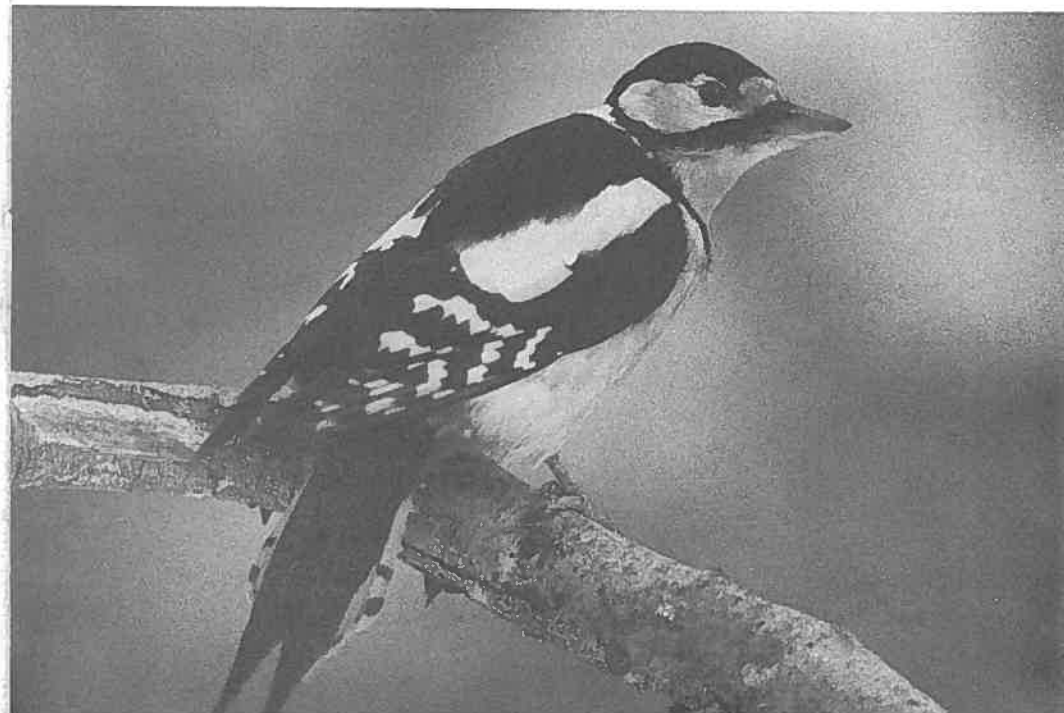
Varpuspöllö 4.11. Rää Haapasalmi 1 (MH) ja 19.11. Rää Rasisalo 1 (J. Sinkari).

Helmpöllö 29.8., 5.9. ja 17.11. (2) Ilo Hattuvaarassa ääntelevä lintu (HH,OI). Höylaksella 3 r.

Harmaapäätikka 17.9. Pyh Mulo 1m (AP, JP ym.)

Käpytikka Lähinnä yksittäisiä vaeltelihoita 16.8-9.10. Huippu lienee ollut elokuussa: 27.9. Rää Vuoniemi 11 SE (AP,HK).

Milloinkahan käpytikat lähtevät kunnon vaellukselle (Valok. Hannu Eskonen)

Pikkutikka Lähes kateissa, esimerkiksi Höylaksella ei rengastuksia. 24.8. Kit pääye 1 (MH), 25.9. Rää Vuoniemi 1 (MH) ja 1.10. Rää Oravisalo 1 (JM).

Pohjantikka Tavanomainen määrä yksittäishavaintoja: Rää Vuoniemi 8.10. ja 15.10. 1m (MH ym), Ilo Hattuvaara 4.9. 1, 14.11. 1 ja 20.11. 1 (HH,OI) ja Rää Haapasalmi 13.11. 1 (Asko Halonen). Höylaksella 1 rengastus.

Palokärki Yksittäisiä lintuja nähtiin 31.8.-16.10 yhteensä 8, mikä on tavanomainen määrä.

Korppi Kaksi vaellushavaintoa: Rää Vuoniemi 9.10. 5 SE ja 15.10. 2 NW (MH).

Harakka 8.10. Rää Haapasalmi 37 SE (MH).

Pähkinähakki Vähäistä vaeltelua: 8.9. Kon Uuro (V. Hassinen), Lie Rauhala (MO) ja Joen Rantakylä 1 p/m (HK), 21.9. Joe karsikko 1 N (JP), 23.9. Kon Tuopanjoki 1 (A. Gröhn), 11.10. Lie Pankajärvi 1 ja 6.11. Lip Viitalahti 1 (AT).

Närhi Höylaksella 3 rengastusta, 7.9. Joe Repokallio 7 SW (HK) ja 18.9. Kon Selkie 13 S (HK). Lomakkeilta ei mitenkään ilmennyt, että valtakunnallisesti närhisyyksi oli poikkeuksellisen voimakas.

Talitiainen Rannikon ennätysellinen talitiaisvaellus (huippu lokakuun alussa) ei yltänyt Pohjois-Karjalaan asti. Höylaksella 117 rengastusta, Vuoniemessä 7.10. 18m, 8.10. 12m, 9.10. 17m ja 14.10. 12m (HK,AP ym).

Sinitiaisen Sinitiaisten vaeltelu näyttää olleen normaalia: Höylaksella 57 rengastusta, syys-lokakuun vaihteessa muutamia alle kymmenen linnun vaellusparvia Kiteellä ja Rää Vuoniemessä.

Kuusitiainen Kuusitiaisnäky suhteellisen niukasti. Höylaksella 18 rengastusta painopisteen ollessa syyskuun alussa (4 vaeltavaa 6.9.), lisäksi Out Varislahdessa 1m 4.9. (JM). Maraaskuun puolivälissä nähtiin paikallisia lintuja Lie Rauhalassa (1, EL), Lip Tutjunniemessä (2, JM) ja Rää Haapasalmella (3, MH).

Lapintiainen Höylaksella yllättäen 3 rengastusta 1.-5.9., kun normaalisti lapintiaisia nähdään vasta lokakuun alussa (näiden lisäksi myöhemmin vain 1 rengastus). Lisäksi 1.10. Kon Saunavaara 1 W (AT) ja 14.10. Pyh Mulo 1 (HK,PH, Tapio Aalto).

Hömötiainen Tiaisten yleislinjasta poiketen todettiin massiivinen hömötiaisvaellus, joka Höylaksen havaintojen mukaan painottui 1-3.9. (2.9. 115 r ja 3.9. 200 m) sekä 15.-17.9. (15.9. 132 r ja 17.9. 268 r). Syksyn rengastussumma oli 1614. Vaeltajia nähtiin myös Out Varislahdessa (3.9. 100 m ja 4.9. 80m, JM). Sen sijaan Rää Vuoniemessä nähtiin (syyskuun lopulta alkaen) vain yksittäisiä vaeltelijoita). Hömötiaisten massivaellus oli sikäläkin kiinnostava, että rannikolla (Tauvoa lukuunottamatta) hömpäreitä liikkui tavallista vähemmän).

Puukiipijä Ei varsinaisia vaellushavaintoja. Puukiipijät ovat olleet hyvin vähissä jo muutaman vuoden ajan.

Pyrstötiainen Lähes kateissa: 19.9. Lie Kaupunginniemi 15 S (MO), 15.10. Rää Vuoniemi 10 SE (MH, KK), 20.10. Höylas ä (HK). Lintuasemalla vain yksi rengastus!

Pähkinänakkeli 11.12. Rää Sangenlahti 1p (MH).

Tilhi Ei marjoja, ei tilhiä. Tilhiä näkyi lyhyellä ajanjaksolla 23.9.-17.10. Yli 50 linnun parvet: 4.10. Kit kk. 70 p/m (MH), 6.10 Höylas 150 NW (JM), 6.10. Kit Päätyeenlahti 54/3 m (MH) ja 10.-14.10. Kit. kk 50-70 p (MH)

Pikkuvarpunen 9.10. Rää Vuoniemi 4 SE (MH, AP, HK) ja 20.10. Joe Repokallio peräti 50p (HK).

Vihervarpunen Ilmeisesti huono vihervarpussyksy. Kaikki ilmoitetut havainnot: 11.8. Rää Sangenlahti 40 (MH), 13.8. Rää Haapasalmi 30 (MH) ja 25.9. Rää Vuoniemi 5 SE (MH)

Urpiainen Urpiaisia liikkui vähän. Lintuasemalla 22 rengastusta. Yli 30 linnun parvet: 28.9. Joe Otsola 50 m (AT) ja 9.10. Rää Vuoniemi 30 SE (AP ym). Pikkuparvia näkyi vielä marraskuussakin.

Vain yksi pakollinen nakkelihavainto tehtiin (Valok. Kari Koskela)

Tundraurpiainen Lintuasemalla 1 rengastus. Todella yllättävänä voidaan pitää 27.-28.10. Joe Linnunlahdella majoillutta 35 tundraurpiaisen parvea (15 urpiaisen kanssa), etenkin kun urpiaissyky oli huono. Lisäksi 5.11. Rää kk. 3p (AP, HK,PH).

Punatulkku Lintuasemalla 44 rengastusta, osin marras-joulukuussa. Syys-lokakuun vaihteessa selvää vaellusta: 22.9. Kit kk 8m (MH), 6.10. Höylas 40 NW (JM) ja 9.10. Rää Vuoniemi 9 SE (MH,AP)

Taviokuurna Lip Tutjunniemessä 8.11. 1 (JM) ja Ilo Hattuvaarassa 13.11. 2 ja 18.11. 5 (HH,OI).

Kirjosiipikäpylintu 7.10. Rää Vuoniemi 3 SE (HK,AP,JP)

Loxia sp. Vaellusta näyttää olleen normaaliin tapaan sekä

Tilhi ja muut marjalinnut olivat marjojen myötä kateissa (Valok. Hannu Eskonen)

Pikkukäpylintu - vaellusta jokseenkin normaalisti (Valok. Ari Lavinto)

kesäkuussa (22.6. Rää kk 30+15 kie, MH), että lokakuussa: 8.10. Rää VN 5 SW (MH), 9.10. Rää Vuoniemi 14+40 m (HK,AP) ja 15.10. Rää Rasivaara 10 SW (MH).

Havainnoitsijat: Markku Halonen (MH), Heikki Holmström (HH), Outi Isokääntä (OI), Harri Kontkanen (HK), Kari Koskela (KK), Esko Lappi (EL), Juha Miettinen (JM), Marko Ojala (MO), Ari Parviainen (AP), Jouni Pursiainen (JP), Ari Tanskanen (AT) ja Erwin Tuppurainen (ET).

LINTUJEN RENGASTUS POHJOIS-KARJALASSA 1985-88

Jouko Tiussa

Rengastustoimistolta saaduista tietokonetulostuksista tähän kokoamani katsaus on laatuaan kolmas. Tihenevä katsausväli perustuu rengastustoiminnan kasvuun ja tämä puolestaan huomattavalta osin Höytiäisen lintuasemaan, jolla onkin tehty lähes puolet (47,7 %) Pohjois-Karjalan rengastuksista. Kun edellisellä viisi-vuotisjaksolla rengastettiin runsaat 37 000 lintua, niin nyt neljän vuoden aikana ylitettiin 57 000:n raja. Valtakunnallisellakin tasolla PK:n osuus on kasvanut niinikään merkittävästi: vuoteen 1979 runsaat 1 %, 1983-84 4 % ja 1985-88 noin 7 % (ks. taulukko 1).

<u>Vuosi</u>	<u>poikasia</u>	<u>aikuisia</u>	<u>yhteensä</u>	<u>Koko Suomi</u>	<u>P-K:n %-osuus</u>
1985	2484	13147	15631	212 493	7,4
1986	3555	9717	13272	229 009	5,8
1987	3632	9992	13624	167 072	8,2
1988	4010	10533	14543	213 710	6,8
1985-88	13681	43389	57070	822 284	6,9

Taulukko 1. Vuosittaiset rengastukset Pohjois-Karjalassa 1985-88 verrattuna koko Suomen rengastusmäärään.

Rengastajat

Taulukossa 2 ovat kaikki vuosina 1985-88 Pohjois-Karjalassa rengastaneiden yhteensä 51 rengastajan nimet ja rengastusmäärät. Yli puolet näistä on kuitenkin vain tilapäisesti täällä rengastaneita. Yli puolet eli 56 % yksilömäärästä on likipitään ammattimaisesti toimineen "läninrengastaja" Juha Miettisen käsialaa. Katsauksen kokoajalla on 14 % osuus PK:n tilastossa (lisänä poikasrengastus ja SSP-projektityöntekijä Etelä-Karjalassa Rautjärvellä). Yli 2000 rengastukseen yltävät Esko Lappi ja Kimmo Koskela sekä yli 1000 Veli Pusa, Ari Latja, Jukka Pusa ja Markku Alanen. Todettakoon kuitenkin, ettei rengastus ole kilpailua. Höyläksen tilastoissa on yhteensä 87 yksilöä enemmän kuin Rengastustoimiston. Virheet koskevat vuosia 1985 ja -88, eikä niiden suuritöistä jäljittämistä tähän katsaukseen katsottu tarkoituksenmukaiseksi.

<u>Rengastaja</u>	<u>Vuodet</u>	<u>Poikasia</u>	<u>Aikuisia</u>	<u>Höyläs</u>	<u>Yhteensä</u>
Aalto Tapio	88	-	-	96	96
Ahola Pentti	85-88	411	75	-	486
Alanen Markku	85-88	35	944	139	1118
Antikainen Eero	85	1	-	-	1
Erola Reijo	85-87	5	4	-	9
Eronen Tuomo	86,88	18	-	-	18
Halonen Jari	86-88	293	6	-	299
Heinonen Markku	88	3	-	-	3
Hottola Petri	85-88	-	150	-	150
Juvaste Risto	85-88	874	2	-	876
Kapanen Matti	85-88	17	161	-	178
Kettunen Hannu	87	5	2	-	7
Kinnunen Jukka	86-87	18	2	-	20
Komu Risto	85-88	38	46	-	84
Kontkanen Harri	86-87	27	1	-	28
Korhonen Veikko	87-88	42	1	-	43
Koskela Kimmo	85-88	1253	821	-	2074
Kämäräinen Harri	88	59	28	-	87
Laitinen Risto	85,88	20	-	-	20
Lappi Esko	85-88	1274	875	-	2149
Latja Ari	85-88	78	33	1575	1686
Latja Raimo	86-88	448	174	64	686
Lehtoranta Hannu	85-88	606	53	-	659
Lehtoranta Jouni	86-88	146	2	-	148
Leivo Mauri	85-87	-	-	892	892
Liimatta Paavo	85	10	-	-	10
Linkola Pentti	88	26	-	-	26
Martiskainen Kimmo	88	343	147	-	490
Miettinen Jari	85-88	29	11	-	40
Miettinen Juha	85-88	4407	7517	20181	32105
Missonen Tapani	85-88	35	-	-	35
Nikander Pekka	87-88	-	12	-	12
Ormio Tapani	86	5	-	-	5
Pasanen Seppo	85-86	179	9	-	188
Pursiainen Jouni	85-88	189	264	228	681
Pusa Jukka	85-88	281	1171	-	1452
Pusa Veli	85-88	1473	359	-	1832
Rönkkö Hannu	87	1	-	-	1
Savolainen Jyrki	88	-	1	-	1
Siponen Martti	85-86	-	5	-	5
Solonen Tapio	85-87	11	-	-	11

Rengastaja	Vuodet	Poikasia	Aikuisia	Höyläs	Yhteensä
Sorjonen Jorma	86	-	6	-	6
Tanskanen Ari	88	82	19	-	101
Tanskanen Jouni	85	-	4	-	4
Timonen Pentti	85-87	205	3	-	208
Tiussa Jouko	85-88	29	3885	3919	7833
Toivonen Timo	85,87	30	13	-	43
Vainikka Olavi	88	14	-	-	14
Varonen Kari	87-88	-	15	-	15
Vähätalo Anssi	87	-	-	221	221
Yrjölä Rauno	88	1	-	-	1
Yht.	85-88	13681	43389	(27315)	57070

Taulukko 2. Rengastajat ja rengastusmäärät Pohjois-Karjalassa 1985-88. Yhteissummassa ovat myös Höyläksellä rengastetut poikaset (yht. 660) ja aikuiset (n. 26600)

Rengastus kunnittain

Kaikki Pohjois-Karjalan 19 kuntaa esiintyvät taulukossa, jossa Joensuu Höytiäisen lintuaseman (yli 27 000 rengastusta) ansiosta on tietenkin omassa kastissaan. Lähinnä voimakkaan talvilintupyyntin (Jouko Tiussa, Juha Mieltinen, Kimmo Koskela) ansiosta se sijoittuisi yli 8000 rengastuksella muutenkin tilastokärkeen. Tuttuun tapaan näkyy muutaman rengastajan aktiivinen panos selvästi, kuten Lieksassa Esko Lapin sekä Kesälahdella ja Rääkkylässä tähän saakka Juha Mieltisen. Liperin rengastuksista yli puolet on Jukka ja Veli Pusan käsialaa, loput pääosin Markku Alasen ja Juha Mieltisen. Tilaa löytyy edelleen, vaikkei käytäkään tiettyä mainostettua merkkiä.

Kunta	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Eno	75	61	136
Ilomantsi	134	43	177
Joensuu	1330	33871	35201
Juuka	775	51	826
Kesälahti	925	939	1864
Kiihtelysvaara	568	389	957
Kitee	655	98	753
Kontiolahti	1284	900	2184
Outokumpu	44	1	45
Lieksa	1656	932	2588
Liperi	2591	3025	5616
Nurmes	442	30	472

Kunta	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Polvijärvi	90	387	477
Pyhäselkä	193	589	782
Rääkkylä	2686	1900	4586
Tohmajärvi	85	106	191
Tuupovaara	10	17	27
Valtimo	97	2	99
Värtsilä	41	48	89
Yhteensä	13681	43389	57070

Taulukko 3. Rengastukset kunnittain Pohjois-Karjalassa 1985-88.

Rengastus lajeittain

Vuosien 1950-84 kaikkiaan 171 lajin lista kasvaa 14 uudella rengaslajilla, joista lintuasemarengastukset on alleviivattu. Näiden harvinaisuusaste vaihtelee vielä suuresti, joskin varpuslinnuilla alkaa rima jo olla varsin ylhäällä. Uusia ovat kaakkuri, jouhisorsa, heinätavi, tukkakoskelo, ruisräkkä, heinäkurppa, lapintiira, mustapäätasku, kenttäkerttunen, rastaskerttunen, pikkukultarinta, kirjosiiپیوونilintu, kuhankeittäjä ja pikkusirkku. Tieteen kannalta ajateltuna yksittäinen harvinaisen lajin rengastus on varsin merkityksetön, sen suorittajalle taas ehkäpä elämän tähtihetkiä.

Pitkää lajilistaa (taulukko 4) seuraa lyhyt kärkilista (taulukko 5), minkä lintuasemarengastus muotoili uuteen uskoon. "Mitalikolmikon" muodostavat nyt pajulintu, hömötiainen ja talitiainen, joita seuraa perinteisempi kärkilajisto: punatulkku, urpiainen ja kirjosiippo. Tuhannen rengastetun määrän ylittää 11 lajia, mielenkiintoisimpana varmaan pyrstötiainen, jonka syksyinen Höyläs-rengastus on tuonut myös antoisaa palautetta vaellusten suunnista ja nopeuksista.

Laji	Poikasia	Aikuisia	Yhteensä
Kaakkuri	-	1	1
Joutsen	5	-	5
Tavi	-	7	7
Sinisorsa	197	4	201
Jouhisorsa	-	1	1
Heinätavi	-	1	1
Tukkasotka	1	-	1
Telkkä	196	92	288
Tukkakoskelo	6	1	7
Isokoskelo	-	1	1
Mehiläishaukka	9	1	10

Ruskosuohaukka	20	-	20	Huuhkaja	5	-	5
Sinisuohaukka	83	-	83	Hiiripöllö	9	5	14
Kanahaukka	166	1	167	Varpuspöllö	-	12	12
Varpushaukka	124	23	147	Lehtopöllö	78	10	88
Hiirihaukka	248	-	248	Viirupöllö	168	29	197
Kotka	1	-	1	Lapinpöllö	43	4	47
Sääksi	82	-	82	Sarvipöllö	102	-	102
Tuulihaukka	44	1	45	Suopöllö	17	1	18
Ampuhaukka	16	-	16	Hel mipöllö	634	166	800
Nuolihaukka	34	1	35	Kehräjä	-	2	2
Pyy	-	1	1	Tervapääsky	128	60	188
Teeri	-	1	1	Käenpiika	121	20	141
Metso	-	1	1	Harmaapäätikka	-	5	5
Fasaani	-	2	2	Palokärki	27	-	27
Luhtahuitti	-	2	2	Käpytikka	7	325	332
Ruisräikkä	-	6	6	Valkoselkätikka	-	1	1
Pikkutylli	28	7	35	Pikkutikka	-	37	37
Tylli	-	1	1	Pohjantikka	-	12	12
Töyhtöhyppä	78	-	78	Kiuru	-	1	1
Pikkusirri	-	2	2	Törmäpääsky	111	218	329
Lapinsirri	-	4	4	Haarapääsky	323	215	538
Kuovisirri	-	1	1	Räystäspääsky	533	168	701
Suosirri	-	52	52	Metsäkirvinen	12	181	193
Jänkäsirriäinen	-	8	8	Niittykirvinen	-	253	253
Suokukko	1	37	38	Lapinkirvinen	-	6	6
Jänkäkurppa	-	30	30	Keltavästäräkki	7	185	192
Taivaanvuohi	-	39	39	Västäräkki	113	125	238
Heinäkurppa	-	2	2	Tilhi	-	73	73
Lehtokurppa	7	1	8	Koskikara	-	118	118
Isokuovi	33	-	33	Peukaloinen	1	10	11
Valkoviklo	4	2	6	Rautiainen	-	35	35
Liro	4	76	80	Punarinta	29	507	536
Rantasipi	15	2	17	Satakieli	3	11	14
Pikkulokki	133	-	133	Sinirinta	-	306	306
Naurulokki	1410	4	1414	Leppälintu	832	306	1138
Kalalokki	311	1	312	Pensastasku	86	72	158
Selkälokki	166	1	167	Mustapäätasku	5	-	5
Harmaalokki	148	-	148	Kivitasku	8	8	16
Kalatiira	879	-	879	Mustarastas	-	20	20
Lapintiira	2	-	2	Räkättirastas	790	310	1100
Kesykyyhky	-	67	67	Laulurastas	45	65	110
Sepelkyyhky	8	-	8	Punakylkirastas	400	249	649
Käki	11	2	13	Kulorastas	11	-	11

Viirusirkkalintu	-	1	1	Kottarainen	124	4	128
Pensassirkkalintu	-	62	62	Varpunen	243	533	776
Viitasirkkalintu	-	4	4	Pikkuvarpunen	9	99	108
Ruokokerttunen	67	883	950	Peippo	64	595	659
Kenttäkerttunen	-	1	1	Järripeippo	-	88	88
Viitakerttunen	2	79	81	Viherpeippo	1	422	423
Luhtakerttunen	-	22	22	Tikli	-	1	1
Rytikerttunen	3	14	17	Vihervarpunen	-	641	641
Rastaskerttunen	-	1	1	Urpainen	16	3522	3538
Pikkukultarinta	-	1	1	Tundraurpiainen	-	366	366
Kultarinta	-	3	3	Pikkukäpylintu	-	8	8
Hernekerttu	2	448	450	Isokäpylintu	-	2	2
Pensaskerttu	20	151	171	Punavarpunen	19	40	59
Lehtokerttu	16	431	447	Taviokuurna	-	1	1
Mustapääkerttu	-	24	24	Punatulkku	6	4633	4639
Idänuunilintu	7	3	10	Nokkavarpunen	-	3	3
Lapinuunilintu	-	3	3	Lapinsirkku	-	1	1
Hippiäisuunilintu	-	1	1	Keltasirkku	12	1862	1874
Kirjosiipiunilintu	-	5	5	Peltosirkku	15	-	15
Sirittäjä	25	63	88	Pohjansirkku	2	86	88
Tiltaltti	-	270	270	Pikkusirkku	-	2	2
Pajulintu	77	8256	8333	Kultasirkku	22	6	28
Hippiäinen	-	118	118	Pajusirkku	27	736	763
Harmaasieppo	139	264	403				
Pikkusieppo	-	2	2	Yhteensä	13681	43389	57070
Kirjosieppo	1755	799	2554				
Pyrstötiainen	30	1097	1127				
Hömötiainen	157	6448	6605				
Lapintiainen	-	37	37				
Töyhtötiainen	74	71	145				
Kuusitiainen	9	87	96				
Sinitiainen	59	642	701				
Talitiainen	1261	4495	5756				
Pähkinänakkeli	-	55	55				
Puukiiپیjä	51	25	76				
Kuhankeitittäjä	-	2	2				
Pikkulepinkäinen	43	104	147				
Lapinharakka	6	39	45				
Närhi	6	86	92				
Harakka	96	21	117				
Pähkinähakki	-	1	1				
Varis	19	1	20				
Korppi	79	-	79				

Taulukko 4. Rengastukset lajeittain ja ikäryhmittäin Pohjois-Karjalassa 1985-88.

<u>Laji</u>	<u>Poikasia</u>	<u>Aikuisia</u>	<u>Yhteensä</u>
Pajulintu	77	8256	8333
Hömötiainen	157	6448	6605
Talitiainen	1261	4495	5756
Punatulkku	6	4633	4639
Uрпиainen	16	3522	3538
Kirjosieppo	1755	799	2554
Keltasirkku	12	1862	1874
Naurulokki	1410	4	1414
Leppälintu	832	306	1138
Pyrstötiainen	30	1097	1127
Räkättirastas	790	310	1100
Ruokokerttunen	67	883	950

Taulukko 5. Pohjois-Karjalan 12 lajin rengastuskärki 1985-88.

Talvilintujen pulttauksella on olennainen osa Pohjois-Karjalan rengastuksissa (Valok. Hannu Eskonen)

Uрпиainen on kohonnut listbilla kevään -85 massaesiintymisen ansiosta (Valok. Hannu Eskonen)

Kuka rengastaisi meidän poikaset - toivoo rautiainen

Lajitilaston tarkastelua

Useimmat sorsalintulajit ovat edustettuina varsin vaatimattomasti, vaikka sini-sorsia ja telkkiä onkin rengastettu kohtalaisesti. Kukapa olisi henkilö, jolta löytyisi energiaa käynnistää näiden pyynti Höytiäisen lintuaseman läheisillä matalikoilla? Palautetta eli löytöjä tulisi taatusti, koska sorsat ovat tehokkaasti metsästettyjä etenkin talvehtimisalueillaan.

Petolinnut ovat hyvin hallinnassa (kiitos etenkin HL:n ja JM:n), vaikkei tämä huippuvuosi -89 vielä olekaan katsauksissa mukana. Kahlaajien pyyntiä ei veden paljous (ehkä kevättä -85 lukuunottamatta) ole juuri suosinut, mutta syksyllä -89 heräsi taas toiveita paremmasta. Kahlaajien aikuisrengastushan onkin keskitetty lähes yksinomaan lintuasemille. Lokkilintujen poikasia on rengastettu varsin mukavasti (EL ja RJ ym.), kalatiiroja suorastaan runsaasti. Käpytikkojen suuri määrä perustuu tikkaprojektiin (HKä, JM, KM, AT). Tervapääskyt on rengastettu pääosin Kesälahdella (JM, KM). Leppälinturengastusten runsaus perustuu valtakunnalliseen pönttölintu-tutkimukseen (KK, RL). Uрпиäis- ja tundraurpiäisrengastukset koskevat lähes 90-prosenttisesti alkuvuoden -85 ruokintapaikoilla kuhisseita massoja (JM ja JT kii-reisinä), kun taas muutamat poikueet ovat kesältä -88.

Mietteitä herättää useimpien lajien poikasrengastusten vähyys, vaikka Rengastus-toimisto painottaa nimenomaan tätä. Tämän kirjoittaja rengastaa Etelä-Karjalassa noin 350 poikasta kesässä, ja tässä muutamia huomioita varpuslinnuista. Tavallisimmat pönttölinnut (talitiainen, kirjosiippo, leppälintu) ovat hyvin kuvioissa, kuten myös pääskyt sekä räkätti- ja punakylkirastas. Runsaslukuisimmat lajimme, peippo ja pajulintu ovat hämmästyttävän vähissä, kuten myös Sylvia-lajit, eritoten lehto- ja hernekerktu. Rautiaisen poikasia ei ole rengastettu ainoatakaan! Jo ohjeisiin noja-ten on ymmärrettävää, ettei esim. vihervarpusen ja hippiäisen poikasia rengasteta, ja toisaalta vaikka tiltaltin tai pohjansirkun pesä ei niin vain osu silmiin. Motivaatiota tuskin lisää sekään, ettei löytötodennäköisyys ole järin suuri. Ei ole läheskään todennäköistä, että tuhat pajulintupienokaista tuottaisi edes yhden var-sinaisen löydön. Jokseenkin heikolla todennäköisyydellä olen itsekin etsinyt mm. keltävästäräkin, tiltaltin, sirittäjän, punatulkun ja pohjansirkun pesiä. Kun se sitten joskus kuitenkin löytyy, tuntuu moni vaivannäkö saaneen palkintonsa.

KIRJALLISUUS

MIETTINEN, J. 1981: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1950-79. - Siipirikko 8 (3): 123-134.

TIUSSA, J. 1986: Lintujen rengastus Pohjois-Karjalassa 1980-84. - Siipirikko 13 (3): 82-87

Ks. myös vuosittaiset Höylas-katsaukset Siipirikoissa 2/86, 1/87, 1/88 ja 2/89

PKLTY:n TOIMINTASUUNNITELMA JA
TALOUSARVIO VUODELLE 1990

PKLTY TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 1990

Toimintaa jatketaan pääosin entiseen tapaan

1. Kokoukset ja retket

Kokoukset järjestetään helmi-, maaliskuu-, huhti-, syys-, loka- ja marraskuussa kunkin kuun viimeisenä keskiviikkona. Maaliskuu- ja marraskuun kokoukset ovat sääntömääräisiä vuosikokouksia. Yleisöretki järjestetään touko-kesäkuussa.

2. Julkaisutoiminta

Siipirikko julkaistaan edelleen neljä kertaa vuoden aikana. Lehti osallistuu lintulehtipakettiin. Maakuntalehtiin toimitetaan muuttokatsauksia ja muita lintuaiheisia kirjoituksia.

3. Lintuasema

Höytiäisen kanavan suiston lintuaseman toiminnassa säilytetään edellisvuosien hyvä taso. PKLTY:n mikroa käytetään edelleen rengastusten talletukseen asemalla. Mikäli veden korkeus sallii, raivataan kahlaajalietettä lisää jo toukokuussa. Uutena rengastustoimintana aloitetaan vesilintujen rengastus. Lisäksi järjestetään nuorille tarkoitettu viikonloppuleiri.

4. Koulutus ja näyttelyt

Vapaa- ja kansalaisopistoilla järjestetään lintuharrastuskursseja. Lintuasemalla koulutetaan nuoria harrastajia rengastajiksi (vrt. yllä).

5. Kirjastot

Kaupunginkirjaston kerhohuoneessa säilytetään edelleen uusimmat lintulehdet. Vanhemmat numerot samoin kuin muu kirjallisuus on sijoitettu biologian laitoksen kirjastoon.

6. Arkistot

PKLTY jäsenet ylläpitävät edelleen rengastus-, petolintu- ja ns. kesähavaintoarkistoja.

7. Havainnointi

Yhteishavainnointipäivä järjestetään ainakin keväällä. Osallistutaan LYL:n ja muihin valtakunnallisiin projekteihin.

TALOUSARVIO VUODELLE 1990

1. VARSINAINEN TOIMINTA

1.1. Jäsenlehti

Tuotot			
Lintulehtipaketti	2600,-		
Vanhat lehdet ja tilaukset	500,-	3100,-	
Kulut			
Painatus	6500,-		
Toimituskulut ja palkkiot	500,-		
Postitus	2300,-	-9300,-	-6200,-

1.2. Lintuasematoiminta

Tuotot			
Avustukset	1000,-	1000,-	
Kulut			
Vakuutukset	300,-		
Käyttökulut	600,-		
Kiinteistö ja korjaus	500,-		
Ornitologiset välineet	700,-		
Päivärahat			
-vastaava rengastaja 1.5.-30.10 (120 päivää a' 30,-)	3600,-	-5700,-	-4700,-

1.3. Retkitoiminta

Kulut	600,-	-600,-	-600,-
-------	-------	--------	--------

1.4. Linnuston suojelu

Tuotot			
Talviruokinta	6000,-	6000,-	
Kulut	2000,-	-2000,-	4000,-

1.5. Muu toiminta

Kulut			
Toimistokulut	500,-		
LYL-jäsenmaksut	2000,-	-2500,-	-2500,-

2. VARAINHANKINTA

Tuotot			
Jäsenmaksut	6000,-		
Myyntituotot	1200,-		
Joensuun kaupungin nuorisovastus	3000,-		
Korot	300,-	10500,-	
Kulut			
Jäsenrekisteri ja jäsenmaksuperintä	500,-	-500,-	10000,-
			0
			=====

Tuotot yhteensä 20600,-
Kulut yhteensä 20600,-

Helsinki 1. 9. 1989

Aarniometsäkartoitus

Ympäristöministeriö ja vesien- ja ympäristöntutkimuslaitoksen luonnonsuojelututkimusyksikkö käynnistävät etelä- ja keskisuomalaisten metsien aarniometsäkartoituksen. Tämän kartoituksen tavoitteena on etsiä niin valtion kuin yksityisten mailta jokseenkin luonnontilassa varttuneet ikääntyneet metsiköt ja metsäkuviot, joita voidaan erotuksena erilaisista ikääntyneistä hoitometsistä kutsua aarniometsiksi.

Aarniometsäkartoituksessa on kyse Suomen eteläpuoliskon, eli Oulujoen vesistön eteläpuolisten metsien kartoituksesta. Metsiksi mielletään tässä kartoituksessa sellaiset biotoopit, joihin muodostuu täystiheä metsä. Soiden harvapuustoisia tyyppisiä ja kallioiden kitumänniköitä ei ole tarkoitus kartoittaa, elleivät ne sitten rajoitu varsinaiseen metsään.

Alustavan aarniometsäkartoituksen perusteella tehdään asiantuntijavoimin tarkempi metsien inventointi. Tämän on tarkoitus alkaa kesällä 1990. Tavoitteena on tutkimukseen perustuen valita ehdolla olevista metsistä luonnonsuojelullisesti arvokkaimmat. Yli-ikäiset harvennushakkuin käsitellyt hoitometsät eivät kuulu tämän kartoituksen piiriin. Kun alustava kartoitus ja sitä seurannut inventointi on tehty ympäristöministeriö asettaa työryhmän, missä ovat edustettuina eri viranomaiset ja maanomistajajärjestöjen edustajat. Tämän työryhmän tehtävänä on laatia aarniometsien suojeluohjelma.

Suojeluohjelman tarkoituksena on saada suojelluksi riittävä määrä luonnontilaisen etelä- ja keskisuomalaisen metsän vanhoja suojelukohteita, joita ei toistaiseksi ole määrätietoisesti suojeltu. Tämä asiantila onkin yksi pahimmista nykyisen luonnonsuojelumme puutteista. Erityisesti uhanalaisten eliöiden suojelu edellyttää aarniometsien suojelua, sillä huomattavan suuri määrä uhanalaisista eläimistä, kasveista ja sienistä on ns aarniometsälajeja. Myös koko metsänsuojelumme tarvitsee vanhan metsän ekosysteemin suojelukohteita. Niinkään kaiken metsänhoidon harjoittamiselle on luonnonsuojelun kehityksen tunteminen ensiarvoisen tärkeää. Vanhojen luonnonsuojelun suojelulla pyritään siis myös palvelemaan metsätalouttamme.

Kartoituksessa etsitään vanhaa luonnontilasta metsää eli aarniometsää. Tällä tarkoitetaan luonnon siementaimista tai vesoista syntyneitä puustoa, joka on saanut kehittyä vanhaksi ilman hakkuuta tai muita ihmisen puustoon aiheuttamia toimia. Mutta koska metsän kasvu ajan mittaan usein peittää monia ihmistoimien jälkiä, ja koska ihmistoimien vaikutus saattaa olla vähäinen monien vanhan metsän uhanalaisten lajien tai metsän muiden ominaisuuksien kannalta, eivät ihmistoimet tai kohteen kulttuurilunne sinällään välttämättä tee metsää luonnonsuojelubiologisesti arvottomaksi.

Etsintäkohteena on siten toisaalta metsikkörakenteeltaan luonnontilainen vanha metsä ja toisaalta vanhoihin metsiin erikoistuneiden uhanalaisten eläinten elinympäristönä oleva metsä.

Aarniometsä on usein tiheää ja siinä on erikokoisia puita. Usein siinä on myös useampia puulajeja. Uhanalaisten eliöiden kannalta lehtipuut, eritoten raita ja haapa, ovat arvokkaita. Mutta aarniometsän myöhäinen suojeluvaihe voi myös olla lähes puhdas kuusikko.

Luonnontilaiselle metsälle on myös tyyppillistä puuston pienipiirteinen vaihtelu. Niinpä saman metsän sisällä on usein erilaisia tilanteita, puuston tihentyymiä, yksittäisiä ylispuuta, puulajisuhteiden vaihtelua, aukkoja ja nuorennosta. Aarniometsille on myös tyyppillistä runsas lahoppuusto. Pystyssä olevat elävät puutkin ovat osittain lahoja. Kuolleita puita on niin pystyssä kuin maassakin.

Silmälläpidettäviä aarniometsän piirteitä ovat siten kookkaat puut eli aarniot, kelot, pötkelöt, maapulden runsaus, puuston kerroksellisuus sekä tietyissä tilanteissa myös lahojen haapojen ja raitojen runsaus. Metsän historiasta kertovat palojäljet täydentävät luonnonmetsää ja antavat sille arvoa jos muut luonnonmetsän ehdot täyttyvät.

Myös muu eliölajisto kertoo metsästä. Aarniometsiin erikoistuneita putkilokasveja ei ole, mutta eräät pienet maksasammalet ovat erikoistuneet metsän maapuihin. Myös eräät uhanalaiset jäkälät tulevat toimeen vain aarniometsissä. Lahopuissa on runsaasti kääpiä, osa näistä elää vain aarniometsissä. Nisäkkäistä metsäsopuli ja idänpäästäinen elävät etsityissä metsissä. Myös "siivekkäät" liito-orava ja lepakot elävät aarniometsän järeissä lahopuissa. Linnuista huomionarvoisia ovat pöllöt ja haukat; kanahaukka, varpushaukka, varpuspöllö ja viirupöllö. Tikoista; pohjantikka ja palokärki. Muita vanhan luonnonmetsän lintuja ovat metso, kuukkeli, peukaloinen, pikkusieppo, idänuunilintu ja kololinnut yleensä. Vanhojen luonnonmetsien erityistä hyönteislajistoa ovat kovakuoriaiset ja kaksisiipiset sekä eräät kaskaat ja luteet. Aarniometsät ovat vastoin yleistä luuloa lajistollisesti erittäin monipuolisia metsiä. Monet niiden lajeista ovat sidoksissa metsän lahottajasysteemiin.

Aarniometsäkartoituksessa kerätään tietoja tätä varten tehdyllä lomakkeella, jota ympäristöministeriö postittaa eri tahoille. Lomake on laadittu niin, että sen vajavainenkin täyttö kannattaa. Oleellisin tieto on metsän sijainti. Lomakkeen liitteeksi voi laittaa karttapiirroksia ja muuta lisätietoa. Tiedot palvelevat jatkotoimia ja siksi lomakkeessa on kysely metsän erilaisia ominaisuuksia. Koska tietojen antajilla on erilaiset mahdollisuudet kuvata metsää, voi kukin keskittyä antamaan ne tiedot mitkä parhaiten kykenee. Lomaketta ei siis tarvitse täyttää kaikkien kysymyksen kohdalta.

Lomake pyydetään palauttamaan 30. 12. 1989 mennessä osoitteella:

Tapio Lindholm
Vesien- ja ympäristöntutkimuslaitos
luonnonsuojelututkimusyksikkö
PL 250. 00101 Helsinki.

Lomakkeen voi myös palauttaa lääninhallitusten ympäristönsuojelutoimistoille tai ympäristöministeriöön, mistä se toimitetaan edelleen vesien- ja ympäristöntutkimuslaitokselle.

Jos tarvetta ilmenee samasta osoitteesta tai ympäristöministeriön luonnonsuojelutoimistosta voi pyytää lisää lomakkeita.

XX

DIAKUVAAJAT HUOMIO

Olisitko halukas lainaamaan lintuaiheisia diakuviiasi Suomen linnustosta tehtävään diasarjaan tai luovuttamaan diakuvia Tringan kuva-arkistoon.

Lomakkeita, joilta ilmenevät lainaus/luovutusehdot saat pyynnöstä: Harri Kontkanen
81235 Lehtoi
puh. 79865

XX